

Agnieszka Celej

agnieszka.cej@pw.edu.pl

Lidia Derfert-Wolf

lidia.derfert-wolf@ebib.pl

Iwona Sójkowska

iwona.sojkowska@ebib.pl

Stowarzyszenie EBIB

Felieton ANTYpandemiczny

Ostrożność to wrodzona cecha człowieka, toteż pojawienie się nowego wirusa, choć o wdzięcznym przedrostku korona-, wzmogło naszą czujność. Pierwsze wzmianki o zagrożeniu epidemią pewnie nie docierały do naszej świadomości, kolejne nas przerażały. Po upływie kilku miesięcy na temat Covid-19 wiemy zdecydowanie więcej. Jesteśmy ostrożni, ale nie panikujemy.

A jak wpłynęło to zagrożenie na nasze życie zawodowe? Jaką metamorfozę przeszły nasze biblioteki? Co możemy powiedzieć o czasie, w którym przyszło nam żyć i pracować? Jak możemy się przygotować na działalność w kolejnych miesiącach „z Covid-19” i później „po Covid-19”? Na te i inne pytania odpowiedzą kolejne teksty sierpniowo-wrześniowego numeru.

Redaktorki numeru dołożyły starań, aby dostarczyć Czytelnikom różnorodne przykłady funkcjonowania bibliotek w czasie narodowej kwarantanny oraz garść refleksji, jak radzić sobie w przyszłości z podobnymi ograniczeniami. Wśród autorów mamy reprezentantów polskich bibliotek naukowych, publicznych, szkolnych i pedagogicznych. Prezentujemy też zagadnienia żywo dyskutowane w bibliotekach na świecie.

Prosimy o zwrócenie uwagi na to, że pierwsze artykuły przestano do redakcji „Biuletynu EBIB” już pod koniec maja, a ostatnie pod koniec sierpnia 2020 r. Przedstawione w nich fakty i refleksje odzwierciedlają fluktuację owego czasu, stanowiąc zapis zmieniającej się sytuacji w bibliotekach.

Czas pandemii, towarzyszące mu ograniczenia, doświadczenie pracy zdalnej uczelni, szkół i bibliotek powinny być inspiracją do wprowadzania zmian w strategii działania i planie rozwoju danej instytucji. O tym, co z wirusów wyróżyły dla bibliotek akademickich Barbara Chmielewska i Agnieszka Kościelniak-Osiak dowiemy się z pierwszego artykułu w numerze.

Jarosław Jędrych przedstawia sytuację bibliotek pedagogicznych – nieformalnej sieci bibliotecznej, która wzorcowo kontynuowała współpracę. Dyrektorzy tych bibliotek regularnie spotykali się online, aby wspólnie wypracować odpowiednie modele organizacji pracy. Podobne spotkania organizowali lokalnie kierujący bibliotekami, by dzielić się doświadczeniem, pomysłami oraz wspierać w codziennej pracy ukierunkowanej na zachowanie kontaktu i wsparcie czytelników.

Zamknięte budynki szkół to także zamknięte biblioteki szkolne. Nie przeszkodziło to jednak w zachowaniu, a nawet rozkwicie kontaktów z uczniami, ich rodzicami (co w normalnym trybie pracy rzadko jest praktykowane) i oczywiście nauczycielami. Kreatywność nauczycieli bibliotekarzy opisuje Monika Rowińska w artykule *Praca zdalna bibliotek szkolnych w czasie pandemii*, dając tym samym świadectwo wyjątkowości i znaczenia tych bibliotek w edukacji szkolnej.

Biblioteki publiczne również zamknięto dla użytkowników w marcu 2020 r., jednak placówki te podjęły mnóstwo ciekawych inicjatyw, podtrzymując kontakty z czytelnikami, oferując nowe usługi oraz wspierając użytkowników w radzeniu sobie z izolacją. Szczególnie widoczne to było w mediach społecznościowych, gdzie przewijały się hasła *Zdalny i zdolny bibliotekarz*, *Co robimy, jak nic nie robimy* i inne. Ciekawą relację z działań jednej z bibliotek opisała Anna Fit w tekście *Biblioteka na Woli: książkę w koronawirusa*.

Na przykładzie CINIBy przybliżamy sytuację bibliotek akademickich. Wieloznacznym tytuł artykułu *„Biblioteka otwarta” w czasie pandemii* symbolizuje dążenie do zachowania normalności w realizacji funkcji biblioteki naukowej. Utworzenie Dydaktycznej Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Śląskiego, uruchomienie książkomatów, utrzymanie dostępu do wrzutni, organizacja szkoleń online, wreszcie – po 1 czerwca otwarcie czytelni i kabin do pracy indywidualnej to sygnał, że biblioteki akademickie mimo zamknięcia uczelni mogą z sukcesem służyć czytelnikom.

Dobre praktyki wypracowano również w białostockiej bibliotece akademickiej i zaprezentowano w artykule *Biblioteka w czasie pandemii – doświadczenia Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku*. Autorki omówiły nowe obowiązki, problemy i sukcesy redaktorek repozytorium uczelnianego i promoterek otwartego dostępu, pracujących w trybie zdalnym.

O podejmowanych działaniach dotyczących nowych form wspomagania szkół, placówek oświatowych oraz bibliotek szkolnych za pomocą narzędzi informacyjno-komunikacyjnych opowiedziały Katarzyna Figurska i Monika Wachowicz w artykule *COVID-19 nam niestraszny – działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi z koronawirusem w tle*.

Kryzys związany z koronawirusem postawił przed bibliotekami nowe wyzwanie związane z gromadzeniem i przechowywaniem materiałów dotyczących COVID-19, w tym zasobów sieciowych. O inicjatywach związanych z archiwizacją zasobów WWW dotyczących pandemii koronawirusa i o tym, czy warto podejmować wysiłek zabezpieczenia tego ogromnego zasobu dowiemy się z artykułu Lidii Derfert-Wolf.

Iwona Sójkowska streściła obszerny raport EBLIDY na temat sytuacji bibliotek europejskich w czasie kryzysu spowodowanego COVID-19, zawierający również szereg przydatnych rekomendacji do ich funkcjonowania po pandemii. Diagnozę i prognozę omówiono w ramach pięciu obszarów: izolacja społeczna, technologie, finansowanie, zarządzanie oraz zrównoważony rozwój.

Rekomendujemy też Państwu kilka ciekawych serwisów i zasobów sieciowych związanych z sytuacją bibliotek i bibliotekarzy w czasie pandemii, reaktywując tym samym rubrykę *Warto wiedzieć*, która gościła swego czasu na łamach „Biuletynu EBIB”.

Na koniec pozostaje nam wszystkim – i każdemu z osobna – zastanowić się, jak funkcjonujemy po upływie sześciu miesięcy od wybuchu pandemii? Czy przywróciliśmy naszą działalność do tej sprzed wirusa, wprowadzając stosowne zalecenia sanitarne? Czy nie ogarnął nas konformizm albo nawet wygodnictwo? Czy zdalne usługi we właściwych proporcjach uzupełniają i uatrakcyjniają biblioteki w oczach czytelników? Czy mamy plany wprowadzenia innowacji bazujących na dobrych praktykach lockdownu?

Życzymy Państwu inspirującej lektury!